

ΑΡΧΕΙΟΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΚΑΙ

ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

«Τὸ γὰρ αὐτὸ νοεῖν ἐστὶν τε καὶ εἶναι»
ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ

Heinrich Rickert τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Heidelberg.
— Karl Joël τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Basel. — Ernst Hoffmann τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου Heidelberg. — Erich Frank, τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Marburg. — Guido Calogero τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ρώμης. — Ραφ. Δήμου, καθ. τοῦ Πανεπιστημίου Harvard τῶν Ἡν. Πολ. τῆς Ἀμ. — Κ. Τριανταφυλλόπουλος τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν. — August Faust ὑφηγ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Heidelberg. — Μιχ. Τσαμαδὸς σύμβουλος ἐπικρατείας. — Χ. Τζωρτζόπουλος ὑφηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν. — Franz Boehm διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφίας. — Παν. Καλλιόπουλος ὑφηγ. Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. — Κωνσταντῖνος Τσάτσος ὑφηγ. Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. — Ἰωάν. Θεοδωρακόπουλος ὑφηγ. Πανεπιστημίου Θεσβνίκης.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

Ι. Ν. ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ: Κ. Σ. ΠΑΠΑΔΟΓΙΑΝΝΗ

ΨΑΡΡΩΝ 41

1932

τρωφεί από τις γραμμές του 'Αποστολάκη. Μά έχει την αὐτοτέλειά του, ἔχει δικό του πόθο καὶ δικό του λόγο· καὶ ἂν κρίνει κανεὶς ἀπὸ τὸ πρῶτο του αὐτὸ ἔργο—γιατὶ ἄλλο δὲν γνωρίζω νὰ ὑπάρχη ἀπὸ τὸν ἴδιο συγγραφεὶα—θα πρέπει νὰ περιμένη κανεὶς καὶ περισσότερα πρῶγματα. Μά καὶ τώρα μᾶς δίνει πολλὰ γόνιμα σημεῖα, ἢ στάσις πού παίρνει στὸ πρόβλημα τοῦ λαοῦ, τοῦ ἔθνους, στὸ πρόβλημα τοῦ παιδιοῦ, τῆς γυναίκας, ὁ τρόπος πού ἀντι-κρούζει τὸ θάνατο, ἔπειτα ἡ κριτικὴ πού κάνει σ' ἓνα βιβλίο πού ἐγοήτευσ-πολλοὺς τώρα τελευταῖα χωρὶς νᾶχη πραγματικὰ λογοτεχνικὴ ἀξία, γιατί ὁ συγγραφεὺς του χυλιέται καὶ παραδέχεται μέσα στὶς αἰσθήσεις του, ὁ τρόπος πού ἀντικρούζει τὴν φαντασία καὶ τὴν μνήμη, ὅλα αὐτὰ μαρτυροῦν καὶ δεί-χνουν πὸς ἐξείνος πού ἔγραψε τὸ βιβλίο αὐτὸ ἔχει μπεῖ στὸν κόσμον καὶ στὴν ζωὴ τοῦ πνεύματος.

Σκοπὸς μου δὲν εἶταν νὰ κρίνω τὸ βιβλίο, ἀλλὰ νὰ τὸ χαιρετίσω, γιατί εἶναι χροὶ νὰ βλέπη κανεὶς πὸς ὑπάρχουν κάπου-κάπου ἄνθρωποι πού εἶναι παρὰ πάντο ἀπὸ τὰ ἰδέματα τῆς «ἐποχῆς», πού ἔχουν ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τὴν φλυαρία τοῦ καιροῦ.

Θεσσαλονίκη, 5 Μαρτίου 1932.

I. N. Θεοδωρακόπουλος

Ἡ ἱστορία τῆς φιλοσοφίας ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὰ ἔτη 1929 καὶ 1930.

(Ἐκ τοῦ περιοδικοῦ Archiv für Geschichte der Philosophie)

Εἰς τὸ πρῶτον τεῦχος (τοῦ ἔτους Γ') τοῦ «Ἀρχείου Φιλοσοφίας» ἐδώκαμεν περίληψιν τῶν δημοσιευθέντων ἐν Ἀγγλίᾳ βιβλίων τῶν σχε-τικῶν πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς Φιλοσοφίας. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ γερμανικοῦ περιοδικοῦ ἀντλοῦντες τὸ ὑλικὸν δίδομεν κατωτέρω συνοπτικὴν περί-ληψιν τῆς ἐν Γαλλίᾳ κινήσεως κατὰ τὰ ἔτη 1929 καὶ 1930.

α) Ἀρχαιότης.

Τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν σκέψιν ἤγαγε φυσικὰ εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς προ-ἐπιστημονικῆς σκέψεως ὡς στοιχείου ἀπαραιτήτου διὰ τὴν κατανόησιν τῆς πρώτης. Αἱ περὶ τῆς προ-ἐπιστημονικῆς σκέ-ψεως κρατοῦσαι ἰδέαι μετεβλήθησαν σημαντικῶς ἐκ τῶν γενομένων ἀνα-σκαφῶν, τῶν ἀνακαλυφθέντων παπύρων κτλ. Τὸ σύνολον τῶν γνώσεων ἡμῶν ἐπὶ τοῦ πεδίου τούτου ἀφορᾷ τὸ βιβλίον τοῦ Abel Rey: La science dans l'antiquité. I La science orientale avant les grecs (Paris, La Renaissance du Livre 1 τόμ. 8^ο σελ. XVII καὶ 495). Φαίνεται ὅτι οἱ λαοὶ τῆς δυτικῆς Ἀσίας εἶχον ἤδη ἀπὸ τῆς τρίτης π.Χ. χιλιετηρίδος ἐκτεταμένους ἀριθμητικὰς γνώσεις, προφανῶς ὡς ἐκ τῶν

ἀστρονομικο-ἀστρολογικῶν ὑπολογισμῶν των. Οἱ ὑπολογισμοὶ ὁμῶς οὗτοι τῶν ὁμοίων σκοπὸς ἦτο ἢ πρόγνῳσις τῶν μελλοντικῶν γεγονότων εἶχε καθαρῶς συμβολικὸν χαρακτήρα, ἀπετέλουν οἰωνοὺς, καὶ δὲν ὑπερέβησαν τὸ στάδιον τῆς ἀπλῆς ἐμπειρικῆς ρουτίνας. Ἀντιθέτως ἡ ἀριθμητικὴ τῶν Αἰγυπτίων εἶχε φθάσει εἰς ὑψηλότερον ἐπίπεδον, διότι, ὡς παρατηρεῖ ὁ A. Rey, εἰς τοὺς ἀριθμητικοὺς κανόνας ἀκολουθοῦσι πάντοτε ἀποδείξεις. Ἐνδιαφέροντα εἶνε ὅσα ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει περὶ τῆς ἱατρικῆς τῶν αἰγυπτίων.

Τὰ περὶ τῆς ἐπιστήμης ἐν Κίνα καὶ ταῖς Ἰνδίας εἶνε ἀσαφὴ λόγῳ τῆς ἀβεβαιότητος περὶ τὴν χρονολογίαν. Οὐχ ἦτονον φαίνεται ὅτι ἤδη κατὰ τὸν ἑννατον αἰῶνα ἦτο γνωστὸν τὸ πυθαγόρειον θεώρημα.—Paul Tannery, *Pour l'histoire de la science hellène: de Thalès à Empédocle* (Paris, Gautier-Villars, 8^ο σελ. XXI καὶ 434). Εἶνε δευτέρα ἐκδοσις τοῦ κλασικοῦ πλέον καταστάντος ἔργου διὰ τὴν μελέτην τῆς ἐλληνικῆς ἐπιστήμης. Ὁ P. Tannery εἶνε ὁ πρῶτος ὁ ὁποῖος ἐτόνισε τὴν σπουδαιότητα τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ ἱστορία τῆς ἐπιστήμης διὰ τὴν κατανοήσιν τῆς φιλοσοφίας τῶν ἀρχαίων.—A. Diès: *Platon* (Flammarion, σελ. 220) βιβλίον διδόν θυμασίαν εἰκόνα τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως τοῦ Πλάτωνος. — Perceval Frutiger: *Les mythes de Platon, étude philosophique et littéraire* (8^ο σελ. 295, Paris, Alcan). Ἐπιβριθῆς μελέτη ἐπὶ τοῦ τόσον ἀμφισβητουμένου ζητήματος περὶ τῆς ἐννοίας καὶ σημασίας τῶν πλατωνικῶν μύθων. Μῦθος, κατὰ τὸν Frutiger, εἶνε πᾶν ὅ,τι—ἐξαιρέσει ἀλληγοριῶν—ὁ συγγραφεὺς παρουσιάζει, ἄνευ χρήσεως τῆς Διαλεκτικῆς, εἴτε ὡς συμβολικὸν εἴτε ὡς εὐρισκόμενον ἔξω τῆς κυρίως γνώσεως, δηλαδὴ πᾶν ὅ,τι θεωρεῖ ὡς ἀπλῶς δυνατὸν καὶ ὄχι ὡς βέβαιον. Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὀρισμοῦ τούτου ἐξετάζονται τὰ κείμενα καὶ τὰ ὡς μυθικὰ θεωρούμενα χωρία. Εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ βιβλίου γίνεται φιλοσοφικὴ ἐρμηνεῖα τῶν μύθων.—R. Schaefer: «Ἐπιστήμη καὶ Τέχνη» *Etude sur les notions de connaissance et d'art d'Homère à Platon* (8^ο σελ. 222, Macon Protat). Τὸ ἔργον τοῦτο περιέχει ἐπιμελετημένην ἀνάλυσιν τῆς ἐννοίας τῶν ὄρων ἐπιστήμη καὶ τέχνη· τὸ μεγαλείτερον μέρος τοῦ βιβλίου εἶνε ἀφιερωμένον εἰς τὸν Πλάτωνα. Ἀναφέρει ὅλα τὰ χωρία τοῦ Πλάτωνος ὅπου γίνεται λόγος περὶ τῆς ἐπιστήμης, διὰ νὰ δείξῃ τὰς καταβληθείσας ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος προσπαθείας πρὸς ἀπόκτησιν ἀκριβοῦς ἐννοίας τῆς ἐπιστήμης.—R. Mugnier: *Le sens du mot Θεῖος chez Platon* (8^ο σελ. 253, Paris Vrin). — Ὁ συγγραφεὺς ἔχει συλλέξει ὅλα τὰ χωρία ὅπου ὁ Πλάτων μεταχειρίζεται τὴν λέξιν θεῖος, κατόπιν τακτοποιεῖ αὐτὰ καὶ εὕρισκει ὅτι τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἀποδίδει ὁ Πλάτων εἰς πολλῶν εἰδῶν πράγματα: θεῖους ἀποκαλεῖ τὸν θεόν, τοὺς δαίμονας· δηλαδὴ πᾶν ὅ,τι ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν θρησκείαν ἢ εἶνε ὑπερφυσικόν· μετὰ ταῦτα ἀποκαλεῖ θεῖον τὸ ὠραῖον καὶ τὸ ἀγαθόν, ἐπίσης ὁμῶς καὶ τὴν ἀλήθειαν, τὴν ἀρετήν, τὸ οὐσιῶδες, πᾶν ὅ,τι εἶνε ἀθάνατον καὶ αἰώνιον (τὰς ἰδέας) τέλος τὴν ψυχὴν. Ἐπ' αὐτῆς τῆς βάσεως πειρᾶται ὁ συγγραφεὺς νὰ καθορίσῃ τὸν

θεὸν κατὰ Πλάτωνα.—R. Mugnier: La théorie du premier moteur et l'évolution de la pensée Aristotelicienne (8° Paris, Vrin.). Τὰς ἀντιφάσεις αἱ ὅποια ὑπάρχουσιν εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ Ἀριστοτέλους ὡς πρὸς τὸν ἕνα ἢ τοὺς περισσοτέρους ἀκίνητους κινητήρας, εἶνε δυνατόν νὰ ἐξηγήσωμεν μόνον παραδεχόμενοι μίαν ἐξέλιξιν ἐν τῇ σκέψει τοῦ Ἀριστοτέλους. Κατὰ ταῦτα παραδέχεται ὁ Μ. ὅτι ἐν ἀρχῇ ἐπρέσβευεν ὁ Ἀριστοτέλης ἕνα ἀκίνητον κινητήρα. Βραδύτερον ὁμως ἐπηρρασθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀστρονομικοῦ συστήματος τοῦ Εὐδόξου παρεδέχθη πλείονας τοιούτους.

β) Μεσαίων.

E. Fleury: Hellenisme et christianisme, St. Grégoire de Nazianze et son temps (8° σελ. 382, Paris, Beauchesne). Ἡ βιογραφία αὕτη Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζινοῦ οὐδὲν τὸ νέον περιέχει, καίτοι εἰς ἐποικοδομητικὸν ὕφος γεγραμμένη.

Ὁ ἑορτασμός τῆς 1500ῆς ἐπετείου τοῦ Ἀγίου Αὐγουστίνου ὑπήρξεν ἡ ἀφορμὴ τῆς δημοσιεύσεως πολλῶν βιβλίων στρεφομένων περὶ τὸ πρόσωπον τούτου. Μόνον ὁμως τὰ ἐξῆς εἶνε δυνατόν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἔχοντα ἀξίαν τινὰ ἀπὸ ἀπόψεως ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας. — Etudes sur St. Augustin ὑπὸ R. Jolivet, Ch. Royer, P. Mounot, F. Cavallera, B. Romeyer, R. de Senety, δημοσιευθεῖσαι ἐν Archives de Philosophie, τόμ. VII. — Cahiers de la Nouvelle Journée, ἀριθ. 17, St. Augustin (Paris, Bloud et Gay) περιέχοντα ἄρθρα τῶν M. Blondel, J. Reniaud, J. Chaix-Rey (la perception du temps chez St. Augustin), E. Castelli, J. de Pange, Ch. Boyer. — J. Reviron Les idées politico religieuses d'un évêque du IX siècle: Jonas d'Orleans et son «De Institutione Regia» (Paris Vrin), ἐν ἐκ τῶν πρώτων θρησκευτικο-πολιτικῶν συγγραμμάτων τοῦ μεσαίωτος, ἂν ὄχι τὸ πρῶτον.— Ulrich de Strassburg O. P. «Summia de Bono» livre I. Introduction et édition critique ὑπὸ Jeanne Daguillon (8° 135 καὶ 78 σελ. Paris Vrin.). Ἐκ τῆς ἐπιμελημένης μελέτης τοῦ συγγραφέως προκύπτει πλέον σαφῶς ὅτι ὁ Ulrich von Strassburg μαθητῆς τοῦ Albertus Magnus διεδραμάτισε σπουδαῖον πρόσωπον ἐν τῇ ἐξελίξει τοῦ μεσαίωτος καὶ τονίσας τὰ νεοπλατωνικὰ στοιχεῖα τῆς διδασκαλίας τοῦ Albertus προπαρεσκεύασε τὸν νεοπλατωνικὸν χαρακτήρα τοῦ λεγομένου γερμανικοῦ μυστικισμοῦ.—C. Ottaviano «L' Ars compendiosa de R. Lulle, avec une étude sur la bibliographie et le fond Ambrosien de Lulle» (8° σελ. 161 Paris Vrin). — Melanges Mandonnet, «Etudes d'histoire littéraire et doctrinale du moyen-âge (8° 2 τόμοι, σελ. 511 καὶ 498. Paris, Vrin). Συλλογὴ διαφόρων σπουδαίων μονογραφιῶν σχετικῶν πρὸς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ μεσαίωτος, ἀποτελουσῶν τόμους ἀφιερωθέντας εἰς τὸν σοφὸν καὶ διακεκριμένον ἱστορικὸν κ. R. P. Mandonnet.

L. Lehn: «La raison règle de la moralité d'après S. Thomas

(Paris, Lecoffre).— E. Hocedez: S. J. «Aegidii Romani Theorematum de esse et essentia». Ὁ Aegidius Romanus ἦτο ἀρκετὰ γνωστός ὡς θρησκευτικο-πολιτικός συγγραφεύς, πολὺ ὀλιγώτερον ὁμῶς ὡς μεταφυσικός. Τὸ κενὸν τούτο ἀνεπλήρωσεν ἡ θαυμασία ἐκδόσις τῶν Θεωρημάτων του, ἐξ ὧν καταφαίνεται ὅτι ὁ Aeg. Romanus δὲν ἦτο πιστὸς ὁπαδὸς τοῦ Θωμᾶ τοῦ Ἀκινάτου ἀλλὰ πολλάκις ἀντιτίθετο ὀξύτατα πρὸς αὐτόν.

Archives d'Histoire doctrinale et littéraire du moyen-âge ἐν τῷ περιοδικῷ τούτῳ δημοσιεύονται ἀξιόλογοι συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας τοῦ μεσαίωνος ἰδίᾳ τῶν κ. κ. Mgr. G. Lacombe, B. Smalley, J. Gregory, R. P. Simonin, V. Lossky, M. Bouyges κτλ.

Jeanne Ancelet Hustache: Les «Vitae Sororum» d'Unterlinden, κριτικὴ ἐκδόσις τοῦ ἐν τῷ μεσαίῳ γνωστοῦ κειμένου. — M. d'Asbeck: «Ruy-broek l'Admirable» μυστικοπαθοῦς τοῦ μεσαίωνος τοῦ ὁποῖου τὰ ἔργα εἶνε μᾶλλον φιλολογία. — E. Gilson: «Etudes sur le rôle de la pensée médiévale dans la formation du système cartésien» (8^ο σελ. 344, Paris Vrin). Αἱ μελέται αὗται ἔχουσιν ὅλαι ἐν κοινὸν θέμα τουτέστι τὸν καθορισμὸν τῆς σχέσεως τοῦ Descartes πρὸς τὴν σχολαστικὴν φιλοσοφίαν· μέρος τῶν μελετῶν τούτων ἐδημοσιεύθη ἤδη πρότερον· ἄλλαι δημοσιεύονται ἤδη τὸ πρῶτον· αἱ τελευταῖαι αὗται εἶνε διαλέξεις τοῦ συγγραφέως εἰς τὰ Πανεπιστήμια Λονδίνου καὶ Βρυξελλῶν.

γ) Νεώτεροι χρόνοι.

H. Busson, γαλλικὴ μετάφρασις τοῦ βιβλίου τοῦ P. Pomponazzi: «Les causes des merveilles de la nature ou les enchantements.— J. Chaix-Ruy: «Le Jansénisme, Pascal et Port Royal (Paris Alcan).— Ernest Jovy: «Etudes Pascaliennes» (τὸ ἔργον περιλαμβάνει πέντε μελέτας).— B. Landry: «Hobbes» (les grands philosophes) βιβλίον γεγραμμένον διὰ τὸ πολὺ κοινόν, εἰς εὐληπτον ὕψος.— P. Dondon (Paris Beauchesne) δημοσιεύει ἀνέκδοτον ἔργον τοῦ Fénelon ὑπὸ τὸν τίτλον «Le Gnostique de St. Clément d'Alexandrie». — M. Blondel: «Une énigme historique, le «vinculum substantiale» d'après Leibniz et l'ébauche d'un réalisme supérieur». — Emile Bréhier: «Histoire de la Philosophie», τόμ. II, la philosophie moderne, le XVIIIe siècle περὶ τοῦ ὁποῖου λέγει ὅτι εἶνε αἰὼν τῆς καταπτώσεως τοῦ δημιουργικοῦ καὶ συνθετικοῦ πνεύματος· οἱ πνευματικοὶ ἥρωες τῆς ἐποχῆς εἶνε ὁ Νεύτων καὶ ὁ Locke, τὸ ὁποῖον σημαίνει: ἀντικαρτεσιανισμὸν καὶ χωρισμὸν ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ τὸ πνεῦμα. — A. Leroy: «La critique et la religion chez David Hume» (Paris, Alcan). Ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ ὁ συγγραφεύς, ἐπὶ τῇ βάσει ἐμβριθοῦς μελέτης τῶν ἔργων τοῦ Hume, ζητεῖ νὰ καθορίσῃ τὴν στάσιν τοῦ Hume ἐναντι τοῦ προβλήματος τῆς θρησκείας. Ὁ κ. Leroy φρονεῖ ὅτι ὁ Κικέρων ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἤσκησε μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ

Hume, ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων ὁ Bayle. Τὸ πόρισμα τῆς ἐρεύνης τοῦ κ. Γ. θὰ ἠδυνάμεθα νὰ διατυπώσωμεν ὡς ἑξῆς: ὁ Hume δὲν ἦτο θεϊστῆς οὔτε καὶ εἰλικρινῆς καίτοι δειλὸς χριστιανός. Ὁ Hume, πρὸ παντὸς ὁπαδὸς τῆς ἐμπειρικῆς ἐπιστήμης, ἐπρόλαβε τὰ σημερινὰ πρὸς τὴν θρησκείαν σχετιζόμενα προβλήματα. Ζητεῖ τὴν θρησκευτικὴν πείραν, καίτοι δέ, ὡς φιλόσοφος, καταρρίπτει τὰς ὀρθολογικὰς βάσεις τῆς θρησκείας, οὐχ ἥττον παραμένει ὡς ἄνθρωπος εἰλικρινῆς καὶ εὐθύς ἐν τῇ παραδοχῇ τῆς θρησκείας. Ἡ κριτικὴ του τοῦ ὀρθοῦ λόγου τοῦ ἐπιτρέπει νὰ ἀναζητῇ τὴν πίστιν—ὡς ὑπερλογικὴν πείραν—καίτοι δέ ὁ ἴδιος δὲν ἔχει τὴν πείραν ταύτην νὰ τὴν ἐπικαλεῖται μὲ ὄλην του τὴν δύναμιν—ὡς ἀποκάλυψιν καὶ ὡς ἐσωτερικὸν θαῦμα».—Ch. Serrus: «L' esthétique transcendente et la science moderne» (Paris Alcan). Τὸ βιβλίον τοῦτο ἔχει ὡς βάσιν μελέτην βραβευθεῖσαν ἐν ἔτει 1927 ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν ἣτις εἶχε θέσει τὸ ἐρώτημα: κατὰ πόσον οἱ διίσχυρισμοὶ τῆς ἐννοιολογικῆς αἰσθητικῆς μετερρυθμίσθησαν ἢ ἀντεκρούσθησαν ὑπὸ τῆς ἐξελίξεως τῆς ἐπιστήμης. Ὁ κ. S. θεωρεῖ ὅτι αἱ θεωρίαι τοῦ Kant εἶνε ἀπηρχαιομέναι ἤδη, μάλιστα ὅτι ἦσαν ἤδη καθ' ἡν ἐποχὴν ἐπροβάλλοντο ὑπὸ τοῦ Kant διότι οὗτος παρεγνώρισε τελείως τὰς προόδους τῶν μαθηματικῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν του. — R. Ruyer: «L' humanité de l' avenir d' après Cournot» (Paris, Alcan). — D. Parodi: «Du positivisme à l'idealisme; Philosophies d' hier Etudes critiques» εἶνε συλλογὴ ἕξ πραγματειῶν αἱ ὁποῖαι ἐδημοσιεύθησαν εἰς διάφορα περιοδικά. — Τοῦ ἰδίου: «Du positivisme à l' idéalisme, Philosophies d' hier et d' aujourd' hui». Τὸ ἐν μέρος τῶν πραγματειῶν τούτων διευκρινίζει τὴν θέσιν τοῦ συγγραφέως ἀπέναντι συγχρόνων του φιλοσόφων οἱοὶ οἱ Bergson, Brunschwicq καὶ Meyerson. — M. Gueroult: «L' évolution et la structure de la doctrine de la science chez Fichte (2 τόμοι Paris, δημοσιεύματα τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Στρασβούργου). Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ κ. Gueroult εἶνε ἡ ἐμβριθεστέρα καὶ καλλιτέρα ἔρευνα, τοῦλάχιστον ἐν Γαλλίᾳ, ἡ ἀφορῶσα τὴν ἐξέλιξιν τῆς σκέψεως τοῦ Fichte. — Ἔργα τοῦ Maine de Biran, μετὰ σημειώσεων κτλ. δημοσιευθέντα ὑπὸ τοῦ P. Tisserand: τόμ. VI καὶ VII περιλαμβάνοντες τὴν φιλοσοφικὴν του ἀλληλογραφίαν.

δ) Ἱστορία τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν.

M. Deshayes: «Découverte de l' inertie; essai sur les lois générales du mouvement de Platon à Galilée» (Paris 1930). — J. Peres, Les sciences exactes (Paris, Bocard). — H. Metzger: «La Chimie» τῆς ἰδίας: «Newton, Stahl, Boerhave et la doctrine chimique». — C. Brunold: «Le problème de l' affinité chimique». — Τοῦ ἰδίου: «L' Entropie, son rôle dans le développement historique de la thermodynamique» (Paris Masson).

Τέλος διάφορα ἄρθρα δημοσιευθέντα εἰς τὰ διάφορα περιοδικά.